

מעין גנים

אור

זמנים

הדלקת הנרות.....6:50
עלות השחר.....5:26
סוף זמן קרי"ש.....9:08
סוף זמן תפלה.....10:22
מוצש"ק.....8:15

י"ח אלול תשע"א לפ"ק

פרשת תבא

גליון ה' | שנה א'

יול"ע"י תלמידי ישיבה גדולה ד'סאטמאר - קרית יואל - בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעזה"ש"ת

= אלול =

ר"ת מפי ספרים וסופרים על חודש אלול

אלול ר"ת ל'ה א'לקינו ו'הנגלות ל'נו, שבוה החודש מכפר ה' על הנסתרות, והנגלות לנו ולבנינו הם לעשות תשובה כהוגן. (שע"ה)

אלול ר"ת נשלחה א'נשים ל'פנינו ו'יחפרו ל'נו, שצריך לילך לצדיקי הדור שהם ידריכו את דרכינו אם טוב הוא אם לא. (ייטב פנים)

אלול ר"ת ו'לקחתי א'תכם ל'י לעם, שבחודש אלול לוקח השי"ת ישראל לעם ע"י תשובה ותקון המעשים. (אגרא דכלה)

אלול ר"ת א'וי ל'י ו'י ל'י, שאומר אדם אוי לי מיום דין, ווי לי מיום התוכחה. (שע"ה)

אלול ר"ת אני הכבדתי א'ת ל'בו ו'את ל'יב, דפעמים יש שעוונותיו גרמו לו שהקב"ה מכביד את לבו אפי' בחודש אלול. (ייטב פנים)

אלול אותיות, אלו-ל' שהעיקר תשובה הוא באלו ל' יום של חודש אלול. (שע"ה)

אלול ר"ת ו'כבודי ל'אחר ל'א אתן, שמוסרין בימים האלו הסתרות והקליפות ויש התגלות השכינה. (שפ"א)

אלול ר"ת ל'הצילך ו'לתת א'ויביך ל'פניך, שבחודש אלול הוא זמן מסוגל להכרית החיצונים. (ספ"ק)

אלול ר"ת א'וי ל'רשע ו'אוי ל'שכיני, כי מעיקרי המפרעים בעבודת ה' הוא הסביבה, בחודש אלול צריכין לתקן הסביבה. (מפי השמועה)

אלול ר"ת ו'ישלחנו א'לקים ל'פני לשום ל'כס ולהחיות ל'כס פליטה, כי בחודש אלול זמן מסוגל לתשובה. (ייטב פנים)

עורו ישנים משינתכם

שני סוחרים שרק עתה הגיעו ממרחק לעיר הגדולה אשר בו אמור הי' להתקיים בימים אלו היריד הגדולה שיום זה הוא גורלי בשבילם וביום זה תלוי כל פרנסתם למשך כל השנה הבאה ליום זה כבר ציפו וחיכו כל השנה להטעין עצמם בהרבה סחורה במחירים נמוכים ולמכרם במשך השנה, השנים שכרו יחד חדר אחד במלון העיר לשהות במשך ימי השוק, ומיד בהגיעם ניכר הי' החילוק ביניהם, הראשון מבין הסוחרים שהיה חכם ועיניו בראשו וידע והבין חשיבות יום זה, מיד בבואו התחיל להתכונן לקראת יום המחרת יום השוק והלך לנזהר כדי שלאמחרת יוכל להקדים בבוקר ויהיה לו דעה צלולה להבחין בין הסחורות ובה יהיה לו הרוחה לכל השנה לעומתו הסוחר השני שהמאמר "החכם עיניו בראשו" לא נאמר עליו הסתובב לו בין החדרים במלון והביט על התמונות התלויות והתרשם מכל עציץ פורח שהיה שם ושם עם אנשים שקמו ושבו, כך הסתובב עד השעות הקטנות של הצליחה ורק אחר שכבר לא היה לו מה לעשות אז נפל במיטה לשינה עמוקה מבלי דעת ורעיון איך הוא עומד לקום מחר לקנות סחורתו, כשהגיע היום אכלו שניהם פירותיהם, הסוחר החכם מיד כשהאיר השחר קם ממיטתו והכין עצמו לצאת לשוק וציפה על חבריו שגם כן יקום אבל כשעבר הזמן והוא רואה איך שהבירו אינו מתעורר, ריחם עליו לבד יושן ביום השוק שבו תלוי כל עתידתו ועתיד בני ביתו, וניסה לעוררו, אבל חבריו שרק לפני זמן קצר עוד התהלך על משענתו ולא התעורר מהקריאות, והמשיך בשינתו הנעימה, והסתובב לצד השני מבלי לחשוב על עתידתו, הסוחר החכם ראה שלא יוכל לו והזמן עובר לא נשאר לו ברירה ויצא לבדו לשוק לסחור סחורה אחר סחורה והטעין עגלות רבות וכך הסתובב שעות ארוכות בשוק מלא שמחה על ההצלחה אשר האיר לו, בדרך חזרו אל המלון כעבר היום הבחין בחבריו הסוחר שפניו העידו שזה עתה התעורר משינתו, התחיל הלה במענות, למה לא הערת אותי ונתת לי לישון הלא הפסדתי הכל, ענהו החכם נסיתי לעורר אותך בכל תחבולות, וכי מה עוד היה בידי לעשות השיב לו הסוחר הטיפוש אכן חלמתי שמעירים אותי אבל לא ידעתי שזה קורה בחוש, ועכשיו לא נשאר לי אלא לבכות על העבר היכן היה דעתי אז.

כך אנו נראים כשלא מכינים עצמינו בחודש אלול אח"כ כשמגיע יום השוק יום הגדול והנורא ימים הנוראים אשר בו תלויים כל עתידתנו ועתיד צאצאינו לחיים ולמוות, לטוב או לרע ח"ו ואנו ישינים, קוראים לנו מעוררים ותוקעים לנו, אולם כחולמים היינו ולא מתעוררים וכחלום יעוף, עושים כל דבר בקרירות ולא מכינים חשיבות ימים האלו שבו אנו עומדים ועושים הכל ברגילות.

ויה"ר שנהי' החכם עיניו בראשו והקב"ה יעזור לנו שנזכה להכין עצמינו כדת וכראוי ולהשיג ולהחשיב גודל ימים אלו לקראת ימים נוראים הבאים עלינו ולעשות הכנה טובה כדי שנזכה להרבות בתפלה ובתחנונים ונזכה כולנו כל השנה לימים טובים מתוך שמחה ונחת לשנת גאולה וישועה וכמ"ס אמן ואמן.

הגליון הזה נתנדב ע"י הרבני הנגיד מוה"ר הרוצה בעילום שמו הי"ו
לרגל השמחה שבמעונו

ממעין התמרים

ליקוטי דברי תורה מרבוה"ק עצי התמרים

סדר זה מתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר חיים יושע פאלקאוויטש הי"ד
לרגל המסכת בנו לעול התורה והמצוות

והיה כי תבא.

אמרו חז"ל (פנינה י') בפתיחתא דמגילת אסתר (אסתר'), כל מקום שנאמר והיה, אינו אלא שמחה. נ"ל לפרש על פי מ"ש להלן לפרש הפרשה על דרך מוסר התעוררת לתשובה, כי יש שני מיני עבודות, א' על דרך דכתיב (תהלים ק מ) עבדו את ד' בשמחה. ב' על דרך דכתיב (איכה ג לט) מה יתאונו אדם חי גבר על חטאיו. ונאמר (ויאל ב יב) שובו עדי בכבי ובצום ובמספר, כי אם חטא אדם לשמחה מה זו עושה. ולפי זה בכחינת עבר יש יגון, אבל בכחינת להבא בסילוק העבר, אין העבודות רק כמו שמפורש בחינת שמחה, והכן. והנה מבואר בחובת הלכות דחסידי אמתים כל ימיהם בתשובה, כמו שמפורש (תהלים קט קלה-קלז) פניך האר בעבדך כו', (תהלים קט קלז) פלגי מים כו'. והיינו כל מקום שנאמר וידו' (בחינת עבר), אינו אלא צער, והיה (בחינת להבא), אינו אלא שמחה.

(ע"פ חסידים)

ברוך אתה כבואך וברוך אתה בצאתך ית' ה' אייביך וגו' נגפם לפניך. יש לומר עפ"מ"ש גדולה עבירה לשמה ואיתא בספרים כי סגולת לשמה להפיל שונאי ישראל (עין מ"ש מזה בארובה ב' וירא) וי"ש ברוך אתה כבואך אל הקודש וברוך אתה בצאתך מן הקודש כי תקיים בכל דרכיך דעהו אפי' לדבר עבירה וכוונתך לשם ה' ועי"ז ית' ה' את אייביך וגו' נגפם לפניך כמשמעו והכן.

(ייע"ב)

והי' כי תבוא אל הארץ וגו' ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' והלכת אל המקום אשר יבחר ד' וגו'.

ויתבאר עפ"י מ"ש באפיקי יהודה (עריב נחל דרוש מקום מים י' אות ג') לפרש הכ' (תהלים פ"ד, ד') שמח נפש עבדך, עפ"י דברי הספר רוח חן שאמר שהטביע השי"ת באדם כח המתאוה שישתוקק ליותר ממה שיש לו, ולא יסתפק כמה שהשיג, למען ע"י כח המתאוה יבקש לעלות בדרכי התורה והמצוות, ומה שהשיג יחשב לו למיעוט מועיר, אולם לא כן בעיני עוה"ז גדר גדול גדרו ואמרו (אבות פ"ד מ"א) איזה עשיר השמח בחלקו, כלומר מסתפק במעט שלפניו ולא יתאוה יותר, וזה מלאכה קשה להשתמש בשני הפכיים, לזה ביקש דוד המלך ע"ה שמח נפש עבדך, אתה ה' שימה נא מדת השמחה והסתפקות בנפש עבדך בעסקי הגוף, כי אל"ך ד', הנוגע לעבודתך, נפשי אשא, ככה המתאוה בנשיאות ראש יותר ויותר ממה שבידי, עכ"ל.

וזה שאמר הכ' והי' כי תבא אל הארץ. ודרשו חכמינו ז"ל (ב"ר פ"ב ג') כל מקום שנאמר והי' הוא לשון שמחה. היינו

כמה שתבא אל הארץ לעסוק בעיני עוה"ז, תהי' בו שמחה במדת הסתפקות שלא יתאוה ליותר, ולקחת מראשית של פרי האדמה, והוא כינוי לעניי עוה"ז שהם עניי ארציות, והכי נקרא שמו פרי האדמה, כי מן האדמה כל עיקרי תענוגי עוה"ז מתהווים ממנו, כנאמר הכ' (קדלות ה, ח) מלך לשדה נעבד, ואמר הכ' שתקח הראשית ממנו בעוד אשר תכסוף בהשתוקקות לעניי עוה"ז, והלכת במדה זו אל המקום אשר יבחר ד', היינו שתקח זה המדה שיש באדם כח המתאוה, ותוליכנה אל המקום מקומו של עולם לעבוד בו את השי"ת, להשתוקק לעלות בכל פעם במדרגה היותר נעלה.

(ע"פ חסידים)

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וגו'.

פירש רש"י אין לך אלא כהן שבימך כמו שהוא, וצ"ב למה גילה תורה ענין זה שאין לך כהן אלא שבימך, דוקא במצות ביכורים ולא בשאר מצות.

ונראה לומר דהנה לכאורה יש לדקדק על מה שקראו הגדת פרשת ביכורים בלשון וידו', וכמ"ש הרמב"ם (הלכות ביכורים פ"ג ה"י) מצות עשה להתודות במקדש על הביכורים, בשעה שמביאים מתחיל וקורא הגדת היום לה' אלהיך כי באתי אל הארץ וכו' עי"ש, דהלא לשון וידו' יורה שמתחרט על מה שעשה ומתודה על מעשיו, וכאן בהגדת פרשת הביכורים לא מצינו כלל ענין כזה, ואדרבה מספר תהלת מעשיו באומרו ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה וגו', וא"כ לשון וידו' מה שיאמיה לכאן.

ואפשר לומר דהנה איתא בספרים (ע"י צמח דוד פ' ראה עה"פ כי יהי כך אביון), דכאשר האדם מקיים מצות צדקה, ואינו מבחין להתבונן אם העני הפושט יד ראוי לקבל או לא, אלא נתן צדקה לכל הפושט יד, אוי גם הקב"ה מתנהג אתו עמו מדה כנגד מדה, ואף אפילו אם אינו ראוי מצד מעשיו לקבל השפעת ברכתו ית' נ"כ משפיע עליו ברכה, וכמו שעשה הוא עם העני עמו שלא דקדק אחרי מעשיו כן גמולו ישב לו שקיבל השפעת השי"ת אף כשאינו ראוי לכך.

ובזה יובן למה נקרא הגדת פרשת ביכורים בלשון וידו', דבהבאת הביכורים ובנתינתו לכל כהן שבימך כמו שהוא, הרי כזה הוא מתודה ואומר לפני השי"ת שיועד שאינו ראוי וכדאי לברכה, ומבקש ומתחנן שבכל זאת ישפיע עליו ה' ברכתו מדה כנגד מדה כמו שהוא אינו מדקדק בכזה.

(דברי יוסף)

ממעין הפרשה

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

סדר זה מתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר בעזאל באש הי"ד
לרגל נישואי בנו דכתיב אלימלך מ"י סמועניו תלמידו ישיבה"ק

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך וכו'.

נ"ל כי ע"פ הרוב צריך האדם לילך ממקום למקום ממדינה למדינה לסחור לקנות ולמכור עד שיתעשר, אבל ברכת ה' לעמו לא תהיה באופן הזה, אלא שיבא עליו העשירות במקומו ובעירו ובכל מקום יהיה, ולא צריך לרדוף אחריה. וז"כ הפסוק והוא עליך והשיגוך, שלא תהיה צריך אתה לעשות התפעלות והשיג אותם רק הם ישיגון אותך. והנה באופן הראשון מבטל האדם מעבודת ה', אבל אם הברכות יביאו עצמם בלי טרחתו לא יבטל מעבודת ה', וזשה"כ כי תשמע וכו', שע"ז תשמע בקול ה' אלקיך וק"ל.

(כתב סופר)

והיה כי תבא אל הארץ וגו' וירשתה וישבתה בה ולקחת מראשית פרי האדמה.

ויל"ד האיך תלוי פ' ביכורים במה שאמר וירשתה וישבה בה.

אך י"ל דא' טעם על מצות ביכורים שלא יטענו ישראל שהארץ שלהם לכך צוה הקב"ה לתת ביכורים דקי"ל לוקח שנתן פרי למוכר אבד חזקתו ואינו אלא אריס אבל ק' הא בל"ז אינן יכולין לטעון טענת חזקה דמה שקנה עבד קנה רבו וישראל הם עבדים למקום אלא צ"ל דע"כ לא אמרינן מה שקנה עבד קנה רבו אלא גבי קנין אבל גבי ירושה לא כדא' בגמ' ובזה יובן וירשתה וישבה בה ר"ל הואיל דאתה יורש ארץ ישראל לכך מוכרח אני לצוות לך מצות ביכורים דבל"ז איני צריך דיל"ל מה שקנה עבד קנה רבו אבל עתה דאתה בא מכח ירושה לא שייך לומר מה שקנה עבד קנה רבו כנ"ל.

(ילקוט האורים)

לא עברתי מצותיך ולא שכחתי. איתא ברבא פרשת עקב (ג. ה) שאם אין מעשרין כראוי העכברים אוכלין, ואיתא בהוריות (יג.) האוכל ממה שעכבר אוכל משכח תלמודו, וז"ש לא עברתי ממצותיך שנתתי מעשר כראוי ולא שכחתי.

(מג"א בספר שמן ששון פרשת בראשית)

(כרם שלמה פרשת נשא)

ושמחת בכל הטוב.

יש לפרש על דרך (ברכות ה') אין טוב אלא תורה. ואיתא (חגיגה י"ב.) וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז וגנוז לצדיקים ואמר אא"ז זללה"ה שגנוז בתורה, וזהו ושמחת בכל הטוב היינו ה' טוב רצה לומר שתזכה לה' אורות של ה' חומשי תורה שהאור נגזז בהם והיינו שתזכה לתורת אמת והמשכיל יבין, כי כל שמחתך לא תהיה רק בתורה כמו שכתב אור החיים אלו הוי ידעי ישראל עריבות ומתיקות התורה אמיתית כמעט היו משתגעין ויוציאין מדעתם מחמת מתיקות ועריבות התורה והבן.

(דגל מחנה אפרים)

הגה"ק ר' שלמה זצ"ל אב"ד בק"ק קרשנבא אמר: כי לכן קורין התוכחה בקול גמור, כי על פי סוד הקללות המה ברכות, וסוד אומרים בלחשיה.

(אמרי קודש - אהבת תורה כג)

ממעין החכמה

מדור זה נתגבש בשבוע זו ע"י מוה"ר דוד כהנא הי"ד
להגל אירוסיו בנו הבה"ח משה ג"י ממצויני תלמידי ישיבה"ק

ועניית ואמרת (כז, ה)

הרמז בזה שהאדם צריך להיות בהכנעה עני בדעת
קודם התפלה שנאמר תפלה לעני כי יעטוף (תהלים
קכ) וזה "ועניית" ואם יהיה בענוה "ואמרת" יכולים
לעמוד לפני ה' להתפלל.

(תפארת שלמה)

ארמי אובד אבי וגו' (כז, ה)

"ארמי" אם אדם רמאי הוא ואינו הולך בדרכי
התורה והיראה "אובד אבי" פארלירט ער דאס
זכות אבות זיינעם...

(חידושי הרי"ם)

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כז, יג)

וי"ל כי פעמים עושים המצות בלי כוונה מצות
אנשים מלומדה, ומצוה כזו אין לו חשיבות כ"כ
לפני הקב"ה.

וזה פי' "לא עברתי ממצותיך" ואילו כשעשיתי
המצוה "ולא שכחתי" לא שכחתי מאת השי"ת
שצונו לעשות המצוה...

(חידושי הרי"ם)

השקיפה ממועון קדשך (כז, טז)

וברשי" עשינו מה שגזרת עלינו.

וקשה דהרי 'גזירה' פירוש דקשה לאדם לעשותו
רק איך יוכל להאדם לומר עשיתי 'ככל' אשר
צויתנו כי מי אשר יאמר זכיתי לבי רק אם יש עלינו
'גזירה' אין ברירה.

(עמוד האמת)

היום הזה ה' אלוך מצוץ לעשות וגו' (כז, טז)

פעם אמר הבית אהרן זי"ע "היום הזה וגו'" הקב"ה
הייסט אונז מאכן דעם טאג, וויאזוי "את החוקים
ואת המשפטים" כי כאשר האדם עוסק בתורה
ובמצוות אזי היום בשלימות...

(בית אהרן)

את ה' האמרת היום וגו' (כז, יז)

ע"י המעשים טובים שלך "האמרת" אתה מביא
את השי"ת לידי כך 'שיאמר' כי חפץ הוא "להיות
לך לאלקים"...

(אבן עזרא)

שגר אלפיך ועשתרות צאניך (כז, ד)

וי"ל שכל זמן שהאדם דורש לכבוד עצמו ורוצה
להתנשאות על ידי זה, אין דבריו עושה רושם לתקן
העם, וזה פי' הפסוק "שגר אלפיך" צריך לשגר
ולחשליך בחינת האלוף וראש, וע"י זה "ועשתרות
צאניך" וועסטו דינע חסידים האלטן שטארק...

(פתגמין קדישין)

וראו כל עמי הארץ וגו' ויראו ממך (כח, י)

"ויראו" העמים יתחילו להתיירא מפני השם יתברך
"ממך" מיראת שמים שלך...

(בוצינא דנהורא)

והיית אך עשוק וגו' ואין מושיע (כח, כט)

הרה"ק מקאצק זי"ע אמר פעם לחסידיו בהתוועדות
שיבא לישראל ימים קשים מאוד, דלא יהיה
במצאות לעזר חבירו אפילו בקרעכץ אויך נישט,
ווייל ער וועט דעם קרעכץ ברויכן פאר זיך...

(אהל תורה)

שורך טבוח וגו' (כח, לא)

כל התוכחות גנוזות ברכות בתוכן, ושמעתי פסוק
זה אם תקראנו למפרע ברכה היא, מושיע לך ואין
לאוייבך נתונות צאנך, לך ישוב ולא מלפניך גזול
חמורך, ממנו תאכל ולא לעיניך טבוח שורך... והיא
פלאי.

(נחל קדומים - חיד"א)

והיית משוגע ממראה עיניך (כח, לד)

ונ"ל כי ראשי העדה נקראו עיני העדה, וזה רומז
הפסוק "והיית משוגע" שהיית נבהל ונשתומם
"ממראה עיניך" איך נראים ראשי ומנהיגי העדה
בדורינו אלה... לפני ביאת המשיח, כי פני הדור
כפני הכלב.

(הגאון רבי עקיבא איינער זצ"ל)

תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה (כח, טז)

וכי מפני שלא עבד את ה' בשמחה ענשו כל כך
חמור?

רק הפירוש הוא "תחת אשר לא עבדת את ה'"
שלא די שלא עבד את ה' "בשמחה" ביסטו נאך
בשמחה אויכעט געוועזן?

(אהל תורה)

כפרי א' היה לו בן שלא רצה ללמוד תורה בשום אופן,
ואמנם לא ידע צורת אות, פעם נסע הכפרי לעיר
הגדולה שבסמוך לכפר והביא משם מלמד, והבטיח
לו שכר הגון ע"מ שילמוד לבנו תורה, המלמד אכן
טרח ועמל ביגיעה עצומה, עד שראה ברכה בעמלתו,
והבן הכפרי ידע כל הא"ב עם הנקודות.

האב בשמחתו בא להבחין את בנו אם אמת הוא
שיודע את התורה שלמד והמלמד הראה בכל
האותיות והיא השיב א-ב-ג, ושאל עוד האב ומה
מתחת לא' והוא ענה קמץ וכן הלאה, עד שהגיע
לאות ה"א שאל המלמד את הנער ומה מתחת לה"א
שתק הנער ולא ענה כלום, ולא הועילו בקשת האב
והמלמד, חרה אפו של האב ונטל מקל בידו ועמד
להלקות, כיון שראה הבן כך, מיד אמר, אבא אם

אתה אומר להלקותינו, מוכרח אני לגלות הדבר,
מתחת "לה"א" (תב) טמון העגל שגנבת כשבועיים...
ובזה מסיים רבינו ואמר "תחת" פירושו מה מונח
מתחתיו, כי אם אינך יכול לעבוד את ה' בשמחה,
סימן הוא שאיזה גניבה (עו) מוסתרת מתחת לזה...

(הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע)

וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזאת (כח, כא)

בעת שרביה"ק זי"ע שהה בשנת תרצ"ב בארץ
הקודש, התפלל רבינו באחד מבתי מדרשות בעיר,
ואחרי חזרת הש"ץ דפק השמש על השולחן כסימן
להש"ץ שלא יאמר תחנון, שהיה אז יומדה"ל
מאחד הצדיקים.

רבינו לא ניחא ליה בזה (פידוש) ואמר בצחות, שאולי
זה כוונת חז"ל שדרשו מכה אשר לא כתובה בספר
התורה הזאת זו מיתת צדיקים, כי אם דופק עבור
ברי"מ או חתן היא "מכה שכתובה בתורה" אבל
כעת היא "מכה אשר לא כתובה בתורה"... וזו מפני
"מיתת צדיקים"...

(מושיען של ישראל)

ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' למען תשכילו
את כל אשר תעשון (כח, כג)

החפץ חיים זצ"ל הגיע פע"א לווארשע ומיד רץ
נגדו אחד מבעלי המלון שבוארשע בבקשה שייבא
להתאכסן אצלו ונעתר לו הח"ח זצ"ל לבקשתו,
בדרך למלון שאלו הח"ח על פרנסתו השיב הוא,
ב"ה האורחים נתרבו וגם הכסף, ומה בענין קביעת
עתים לתורה? נאנח האיש, היום קצר והמלאכה
מרובה ואין לי פנאי לעסוק בתורה כראוי, השיבו
הח"ח אמשול לך משל, כפרי אחד שצריך
להגיע לעיר במוקדם האפשרי, מיד נטה רגלו
למסילת הברזל מיהר ועלה ולרוב מהירות נדמה
לו שהמסילה הולכת ונסחבת לאט, עמד האיש
והתחיל לדחוף את הספסל שלפניו בכל כוחו...

שאלו אותו אנשי המסילה, מה אתה עושה? אני
עוזר לדחוף המסילה לעלות ההרה, פרצו כל העם
בצחוק, שוטה שכמותך הלא אתה נסחף בתוך
הקרונ ואיך אתה רוצה לדחוף, וחזן מזה האם
בכוך לדחוף מסילה כה כבדה...

ובזה מסיים הח"ח זצ"ל, אם תחשוב שאתה עוסק
בפרנסתך יומם ולילה יהיה לך פרנסה יותר טעות
היא בידך, בוא וראה מה שהתורה אמרה "ושמרתם
את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם" עשה תורתך
קבע "למען תשכילו את כל אשר תעשון" כי כל
העוסק בתורה תורתו מתברכת ואם לא תבין את
זאת יתא נראה ככפרי הזה שדוחף את הספסל...

היולא דצדיקיא

הרה"ק ר' אורי ב"ר פנחס "השרף מסטרעליסק" זיעוועכ"א - כ"ג אלול תקפ"ו לפ"ק

צור קודש מחצבתו

רבינו נולד בשנת תק"ז (בערך) בעיר יאנוב לאביו ר' פנחס ז"ל. על לידתו של רבינו מסופר כי אמו הצדיקת מרת רבקה ע"ה נתייטמה משתי הורי' כשהיתה צעירה לימים ונתגדלה בבית זקניה, ובאותו מקום הי' שם איש אחד רשע אשר נתן עליה עינו ורצה לקחתה לו לאשה. וכמוכן לא הסכים לזה זקניה. מה עשה אותו הרשע, הלך להפריץ של המקום ההוא וביקש ממנו שיכריח אותה להינשא אליו. קרא הפריץ לזקנה וצוה אותו שיתן נכדתו להאיש ההוא, נתחווורו פניו של זקנה ואמר להפריץ שכל מה שיבקש ממנו יעשה רק הדבר הזה לא יבקש ממנו. נתמלא עליו הפריץ חימה וצוה לעבדיו להכותו מכות אכזריות, וכן עשו ושלחו אותו הביתה, ולאחר איזה ימים מחמת רוב היסורים נסתלק לחה"ה.

אבל אותו האיש הרשע לא נח ולא שקט והוציא עלי' שם רע, ומש"כ הוכרחה לברוח משם והלכה והשכירה עצמה כמשרתת בבית בעל אכסניא אחד בריחוק מקום, באחד מן הימים בא לבית האכסניא ההוא בעל עגלה אחד ושמו פנחס, ואף שלא הי' ת"ח אבל ירא את ה' מאוד והי' מדקדק במצוות, החליט הבעל אכסניא לשדכו עם הבתולה הצנועה רבקה. ואכן לאחר זמן קצר נתארסה ביניהם. לאחר איזה שבועות שמע הבעל עגלה, ר' פנחס, שיש על הכלה שם רע, ביקש להתיר הקשר. הכלה בשומעה דבריו בכתה מאוד, וביקשה מהש"ת שתגלה האמת ולא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים.

באותה התקופה הגיע לשם הרה"ק הרבי ר' בער ממעזריטש זצ"ל, החליטו להציע לפניו הדבר וכל אשר יאמר יעשו. כשאך נכנס החתן לביתו של המגיד, פנה אליו ואמר: "כל העלילה בשקר, והיא כשרה וצנועה". לאחר החתונה לא יכלה הצדיקת רבקה לסבול תהליכותיו, כי הי' איש פשוט מאוד. ורצתה לקבל ממנו גט פטורין. אכן מקודם לכן נסעה להמגיד ממעזריטש לשאול בעצתו. ויאמר לה המגיד "חלילה לך, אל תתגרשי ממנו. כי מן הפלאך הזה יוולד לך בן א בער".

לאחר לידתו של רבינו אמר עליו המגיד ממעזריטש שהוא קדוש מרחם אמו

להנסיסו בבריתו של אברהם אבינו

ויהי לשמונת הימים ביקש אביו למולו, אבל לא הי' ביכולתו לשכור מנין מהעיר הסמוכה. מה עשה עמד לו על פרשת הדרכים לראות אולי יש עובר אורח שיוכל לצרפו למנין. לאחר שעברו כמה שעות ואין שב ואין בא, התחיל לבכות במר נפשו. פתאום ראה עגלה מרחוק אשר מתקרבת ובא, ומיד הכיר כי הנוסעים המה יהודים. כאשר התקרבו אליו שאלוהו הנוסעים: יהודי למה אתה בוכה. סיפר להם כי יש לו בן וצריך למולו, אך אין לו מנין.

רבותיו הקדושים

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע
הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע
הרה"ק ר' ייבי מאוסטראה זי"ע
הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע

תלמידיו הקדושים

הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע
הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע
הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק זי"ע
הרה"ק ר' זאב וואלף שעהנבלום זי"ע

מיד הסכימו לנסוע לביתו, ואחד מהם הי' סנדק. וביניהם הי' גם רב עם הדרת פנים וגם יודע ניגון, שהוא ניגן אצל הסעודה. וכשסיפר רבינו המעשה, סיים שהסנדק הי' אברהם אבינו, הרב הי' משה רבינו והיודע נגן דוד המלך ע"ה.

במעללי יתנבר נער

בוצין בוצין מקטפין ידיעא, עוד בהיות רבינו ילד קטן הי' מלא פלאים. פע"א ישב בחוץ על הארץ אצל אביו שהתעסק באיזה דבר, פתאום התחיל רבינו לבכות. העירה אמו הצדיקת את אביו שיראה מפני מה התינוק בוכה, ואם אירע לו ח"ו איזה דבר רע. הסיב רבינו פניו אליו אמר: על גלות השכינה אני בוכה.

פעם בהיותו בן עשר שנים, נשאר רבינו בביהמ"ד לאחר תפילת ערבית. ולפני בוקר כשבא השמש לביהמ"ד לפתחו, מצא אותו עודנו עומד בתפלת שמו"ע של ערבית.

וצונו להניח תפילין

כשהתחיל להתקרב יום הבר מצוה של רבינו חשקה נפשו לקנות תפילין שנכתב ע"י הסופר הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זצ"ל, אך באותו הזמן כבר נסתלק אביו לחה"ה ולא הי' בידו פרוטה לפורטה. מה עשה, התחיל לקבץ פרוטה ופרוטה מצטרפת עד שעלה בידו סכום הגון. כמוכן לא הי' ביכולתו לשכור עגלה לנסוע לפשעווארסק, ולאשר ע"כ התחיל ללכת ברגליו לפשעווארסק לקנות התפילין המהודרים ביותר. הדרך ארכה לו ימים רבים, עד שבליה לפני הבר מצוה הי' עדיין בכפר סמוך לפשעווארסק. והיות שהשתוקק מאוד רבינו להגיע ולהניח תפילין של הרה"ק ר' משה ביום הבר מצוה, לכן הלך כל הלילה עד שתל"ת עלתה לו להגיע לפנות בוקר לביתו של הרה"ק ר' משה.

כשאך נכנס לבית הרה"ק, טרם פתח פיו להציע בקשתו, נטל הרה"ק תפילין מהשלחן ונתנו אליו ואמר לו הנה התפילין שכתבתי בעבורך וזה זמן רב שאני מצפה עליך. וכאשר רצה רבינו לשלם הסכים שקיבץ וריבץ בעצמו, סירב הרה"ק ולא רצה לקבל ממנו כלום.

כשהי' רבינו עדיין בחור צעיר לימים בן י"ג שנה, כבר הי' נודע ברוב ידיעותיו בתורה והתחיל לשקוד על לימודי חכמות הקבלה וחקירות אלוקות. ובהיותו בן חמש עשרה שנה, הי' כבר נחשב לגדול בתורה בפלפל

הלכה ולאחד מיודעי ח"ן. ואז התחיל רבינו להרביץ תורה בין חבריו הצעירים שהפצירו בו ללמדם דעת ויראת השם, ורבינו לא מנע הטוב, והי' הולך גם לעיר הסמוכה ללמוד גם שם עם חברים מקשיבים.

האיש מקדש

באותה עיר הסמוכה, הי' גר באותו זמן יהודי מפורסם למדן גדול שהיתה לו בת צנועה מאוד, שמעשי' וצדקותה היו מפורסמת בכל העיר, ושמה הי' פרידא. פע"א נכנס היהודי הנ"ל לביהמ"ד ללמוד בו בעת אשר רבינו הרציא את שיעוריו. וכששמע היהודי את השיעור מאוד נתלהב מדרך הלימוד הזאת, וגם מרבינו גופא נתלהב מאוד. מחריפותו, מבקיאותו ומחזקות שכלו. ולכן החליט בלבו לעשות כל השתדלות כדי שחבור זה יהי' לחתנו. וכך הי' שלקחו לחתנו ונשא את בתו הצדיקת פרידא ע"ה.

עשה לך רב

אחרי נישואיו עבר רבינו לגור בלעמבערג עיה"ב של גאליציע, ודרו שם בדחקות נורא מאוד. ועבד שם רבינו עבודתו הקדושה בהסתר ובהצנע לכת. באותו העת כמהה נפשו לחפש רבי ומורה שידריכהו בדרכי עבודת השי"ת, ומקובל שהראו לו אז מן השמים צורת צדיק אחד שבו תדבק. והלך לחפש אותו הצדיק, בתחלה בא אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זצ"ל והי' שם לזמן קצר, אז אמר לו הרה"ק הנוע"א תדע בני שאין שורש נשמתך אצלי. והניי מברכך שתזכה מהרה להתחבר לצדיק ששורש נשמתך אצלו.

לאח"כ נסע לאוסטראה להרה"ק רבי ייבי זצ"ל אך גם שם לא ארך זמן רב ונסע ממנו רבינו באמרו שהוא מרגיש שאין זה רבו לפי שורש נשמתו, כי אין לו אימה ופחד לפניו. אז נסע להרה"ק הסבא קדישא רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, שהי' אז זקן צדיקי הדור. אך תיכף כאשר ראה הרה"ק ר' פנחס את רבינו, נתן לו שלום וא"ל לך לשלום כי אני אני רבך. גם הי' רבינו אז אצל הרה"ק מבארדיטשוב זצ"ל לזמן קצר. ולאחריו הגיע לאניפאלי

המשך בעמוד הבא

שפתותיו דובבות

אז ישיר משה וגו' כי נאה נאה וגו'.

רש"י פירש על חצית "כי" לשון אף על פי, ואמר ע"ז הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע שהכוונה לרמוז שצריך להתעסק עצמו בשירה ותפלה אע"פ שצאמצע כולו מחשבות גלות רח"ל, מ"מ אפי' יעזור השי"ת להיות סוס ורוכבו רמה ציס, פירש שישפיל את הגיאות.

(אמרי קדוש)

ורב יעבוד צעיר.

פירוש הרבה יש לעמוד לידע כי שהנהו צעיר שפל צעניו.

(אמרי קדוש)

כי אתה שומע תפלת כל פה (תפילת שמו"ע).

פירש השרף מסטרעליסק כי הקצה שומע אף תפילות שהם רק צפה ולא בלל, והבין.

(עשר למחזק)

בעיקבתא דמשיחא הוצפא יסגרי (מסכת סנהדרין).

פי' אפי' איש ישראל שיהיה ריק ממורה ומעש"ט, ויהיה צדיקת הממחנה צדעת ויראה רח"ל, ואעפ"כ יעזי פמיו להתחזק עצמו ולעצוק זמירות ופסד"ו וכדו', למעלה הגדולה נחשב דבר זה כי עיקר עבודה של איש ישראל היא הממחנות.

תהלים שיעור

שזכינו לשמוע מואת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בישיבה"ק

בשמירת עינים תלוי הרגשת מתיקות התורה

עס שטייט אין תולדות יעקב יוסף (פ' יתרו) ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה (שמות טו כג), זאגט ער ולא יכלו לשתות מים, מיינט מען די תורה (בבא קמא י"א), ממרה, פון ביטערקייט, כי מרים הם, זיי זענען ביטער, דאס ביטערקייט איז געווען אין זיי, על כן קרא שמה מרה, האבן זיי אנגערופן אז די תורה איז ביטער, ווייל אז מען איז חוטא פילט מען נישט קיין מתיקות התורה.

איז ער דאס מסביר, אז איינער איז נישט געזונט און מען גיט אים צו עסן, שמעקט אים נישט די מאכלים, מען קען אים געבן מעדני מלכים, און ער פילט א ביטערקייט, אז די מאכל איז נישט גוט. די פעלער איז נישט אין די מאכל, די פעלער איז אינעם מענטש, זיין מאגן איז פארדארבען, מילא איז וואס ער עסט פילט ער א ביטערקייט און ער פילט נישט קיין טעם. אזוי איז די נמשל, ווען א איד איז ערליך אין ער איז אפגעהיטן, שפירט ער א טעם אין לימוד התורה, ער שפירט א זיסקייט א פרישקייט א חיות, כי הם חיינו ואורך ימינו, טאמער האט מען חלילה געזינדיגט, מען האט חוטא געווען, בפרט מיט שמירת עינים, דאס נעמט אוועק די חשק פון לערנען, דאס נעמט אוועק די מתיקות התורה, מען זאל עס נישט מרגיש זיין.

זאגט דוד המלך העבר עיני מראות שוא, דוד המלך בעט זיך מען זאל אים מעביר זיין פון די אויגען ער זאל חלילה נישט זעהן וואס מען טאר נישט, ווייל אויב ער וועט זיך קענען אכטונג געבן אויף די אויגן, צו האבן ערליכע אפגעהיטענע אויגן, בדרכיך, אין דייע וועגן, מיינט מען דרך התורה, תורה איקרי דרך (קדושין ב), חייני, וועל איך שפירען א חיות, א לעבעדיגקייט, א פרישקייט א זיסקייט, ווייל אז מען איז ערליך און אפגעהיטען דעמאלסט קען מען זוכה זיין צו שפירען א חיות אין לימוד התורה.

דוד המלך זאגט אין תהלים (קט לו) העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייני.

קען זיין אזוי, עס שטייט פון נועם אלימלך, דער הייליגער רבי ר' אלימלך ז"ע (הנהגות האדם אות א) אז די חטאות נעורים איז מסמא עיני האדם, עס פארבלענדט די אויגן פונעם מענטש, ער זאל נישט קענען מברר זיין אהלכה לאמיתה של תורה. אפילו איינער קען לערנען, ער קען אפילו מפלפל זיין, אבער מברר צו זיין א הלכה, צוקומען צו אמיתית התורה קען ער נישט.

דער פעטער ז"ל אין דברי יואל (פ' שמות עמוד פה) ברענגט אויפן פסוק (שמות א יד) וימררו את חייהם בעבודה קשה, די זוהר הקדוש (פ' בראשית דף כז.) טייטש עס אויס אויף לימוד התורה, וימררו את חייהם בעבודה קשה, זאגט די זוה"ק מיינט מען בקושיא, מיט א קשיא, בחומר, מיט א קל וחומר, ובלבנים, גייט ארויף אויף ליבון הלכה, ובכל עבודה בשדה, מיינט משנה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, מיינט מען ברייתות. טייטש ער עס מיט די ווערטער פון רבין רבי אלימלך, דורכדעם וואס די מצריים האבן גורם געווען מחטיא געווען אידן מיט פגם העינים, דורכדעם איז וימררו את חייהם, האבן זיי פארביטערט דאס לעבן פון תורה, האט מען נישט געפעלט קיין טעם אין תורה. געווענטליך ווען א איד איז עוסק בתורה וואלט ער געדארפט פילן א מתיקות, א נעימות, א זיסקייט, א חשקות צו די תורה, נאר דורכדעם וואס מען האט חוטא געווען, דאס מאכט עס ביטער, אז מען שפירט נישט קיין טעם אין תורה. וימררו את חייהם, דורך די פגם וואס די מצריים האבן מחטיא געווען אידישע קינדער, האבן זיי דערביטערט די לעבן אין תורה, לערנט מען א קשיא, לערנט מען א קל וחומר מיט א מירות, עס איז שווער מברר צו זיין א הלכה.

המשך מעמוד הקודם

אצל הרבי ר' זושא ז"ל, והוא קירב אותו מאוד. ונתעכב שם רבינו שלשה חדשים. בשעת פרידתו ממנו, בכה רבינו מאוד שאין לו כח ללכת כ"כ למצוא רבו. ברך אותו הרבי ר' זושא, שהשכינה לא תסתלק ממנו כל ימי חייו ושברוב ימצא לו רבי לפי שורש נשמתו.

יגעתי ומצאתי תאמיני

לאחר זמן מה, נסע לקארלין להרה"ק ר' שלמה זצ"ל. וכשנתן לו שלום, נפלה עליו פחד ואימה גדולה. ומוזה הבין כי זהו רבו כמ"ש חכמינו ז"ל "ומורא רבך כמורא שמים". ונשאר שם שנים רבות ושקד שם על התורה ועל העבודה. ואמר רבינו שהלך לחפש האמת בכמה מקומות, וב"ה מצאתי אותו אצל רבו הקדוש מקארלין.

בכל משך השנים שהי' שם בקארלין, עזב את אשתו בביתו בלעמבערג. והיא נשארה גלמודה מבלי לידע היכן נמצא בעלה הקדוש. עד שקרא להרה"ק מקארלין ואמר לו שיש בשמים קטרוג גדול עליו מאשתו שהיא בוכה מאוד עליו, אז חזר הביתה. אבל לאחר זמן קצר לא הי' יכול להתאפק, והתחיל לבכות לפני אשתו שתמחול לו שילך להרבי בחזרה. ונתנה לו רשות, ובא עוה"פ. ומספר כ"ק מרן הרה"ק מטאהש שליט"א, שבפעם הראשונה הי' שם בקארלין ז' שנים וגם בפעם השני הי' שם ז' שנים. ובז"ז שנים אלו קיבל הרבה מרבו הקדוש ונתעלה מאוד מאוד.

לאחר פטירת רבו הקדוש, נסע להסתופף בצל הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זצ"ל. והי' שם לערך ג' שנים רצופות. וקיבל שם הדרכות והנהגות איך להנהיג עדה, ושצריך לקרב כל איש ואיש אפי' אם רואין עליו שעבר עבירות.

איש על העדה

בשנת תקנ"ב התחיל להתפרסם והתחילו לסבבו מאות חסידים ואנשי מעשה. אחר זמן קצר רצה לברוח מן הכבוד ועבר לגור בעיר קטנה "סטערעליסק". אבל גם שם רדף הכבוד אחריו ורבים השכימו לפתחו לברך ולהתברך מפיו ולקבל ממנו דרך בעבודת השם, אז קיבל באהבה הגזירה מן השמים, והנהיג עדתו בתוקף ועוז, בהדרך אשר קיבל מרבו הרה"ק ר' שלמה מקארלין זצ"ל.

עשה לך שרף

הטעם למה נקרא רבינו "השרף מסטרעליסק" הוא כי סיפר תלמיד אחד של רבינו, שפע"א קרא אותו רבינו שילך עמו מחוץ לעיר, וראה שרבינו התחיל להתגדל מעט מעט, עד שראשו הי' מגיע ממש השמים, ונפל עליו פחד גדול ואחז את רבינו בכנפו והתחיל להתמעט כבראשונה. עוד טעם אחר למה נקרא "שרף" כי דרכו של רבינו הייתה שבערב יוה"ק אכל ושתה בסעודת המוסקת הרבה מאוד עד שלא הי' בכחו ללכת לביה"נ מחמת רוב האכילה ושת"י, והוצרך לסמוך בשתי ידיו על הגבאים בדרכו לביה"נ, אבל בהגיעו לפתח הביה"נ שם שתי ידיו על ב' המזוזות וקרא "מה נורא המקום הזה" ורץ מהר אל התיבה והתפלל בקדושה, עמד כך בעמידה אצל התיבה כל הלילה וכל היום, ולא הלך החוצה לעשות צרכיו אף פע"א ולכן קראוהו "שרף" מפני שהמאכל והמשקה נשרפו בקרבו.

עבודת התפלה

אחד מהדברים שהנהיג רבינו כמו רבו הקדוש מקארלין זצ"ל הי' עבודת התפילה בקול רם ובהתלהבות

גדולה מאוד. ומסופר שאחר ההסתלקות של רבינו נסעו הרבה מחסידיו להרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע אשר דרכו הייתה להתפלל בשקט ולא בקול. וכשבאו אצלו חסידיו רבינו התנה הרה"ק עמם שצריכים להתפלל בשקט ולא בקול ואם לאו לא יכלו להשאר אצלו, והם קיימו התנאי והתאפקו א"ע להתפלל בשקט אבל לאחד מהם התפוצץ וריד בראשו מחמת שהי' צריך להתאפק א"ע כ"כ תוך התלהבותו הגדולה.

ובא השמש

כשהגיע שנת תקפ"ו, שמעו מרבינו כמה דברים בענין פטירתו המתקרבת. וביום כ"א אלול אמר רבינו שבב"ד של מעלה יושב לעת כזאת הרה"ק ר' מיכל המגיד מזלאטשוב זצ"ל. אולם מגודל קדושתו המופלגת אינו יכול להשיג כלל איך יכול אדם לעבור עבירה ח"ו, וע"כ מחמיר מאוד בעוון פגם הברית. ולכן מוכרח ליטול אותו משם וישאר מקום פנוי בב"ד של מעלה, ומשו"ז מוכרח אחד מצדיקי הדור להסתלק מהעולם.

ואכן לאחר שני ימים, ביום כ"ג אלול שנת תרפ"ו לפ"ק בהיותו בן ס"ט שנים, יצאה נשמתו הקדושה בטהרה כשנוכח שם תלמידו המובהק הרה"ק ר' יודא צבי מסטרעטין זצ"ל אשר סמך רבינו את ידיו עליו בחיים חיותו שהוא ימשיך דרכו הטהורה. כאשר נשמע דבר הסתלקותו של רבינו, התאספו מיד תלמידיו לביתו וקשרו עליו בכי ומספד. גם תלמידו הרה"ק השר שלום מנעליא הספידוהו אז, ובתוך דבריו אמר שמיומות אחי' השילוני לא הי' אדם שיכיר בנשמת ישראל כמוהו. ליקוט מדברי תורתו נדפס בספר "אמרי קדוש".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ממעין החסידות

דברים נלהבים מלוקט מספרי תלמידי הבעש"ט משולב עם פרשת השבוע

מדור זה נתגבר בשבוע זו ע"י מוה"ר משה אייזנשטאדטער זצ"ל
לרגל אירוסין ברו"ח יואל יהושע סענעדן נ"ו ממזיוני תלמידי ישיבה"ק

בענין גודל החשיבות של התגברות היצר בדור הזה ובפרט בחודש אלול (ב)

לנצל את המתנה שנתן לנו הקב"ה הוא חודש אלול, ולנצל את הזמן בחודש אלול ולא להמתין עד ראש השנה

חודש אלול הוא מתנה שנתן לנו הקב"ה כמלך שנותן זמן להדריים בארצו לשוב אליו ולהשליך את המעשים הרעים שעשו בהעבר ולקבל עליהם מכאן ולהבא שלא לחזור על הישנים ומעכשיו להיות רק בבי טוב וכל מי שיש לו מוח בקדקדו שב אל המלך בתחילת הזמן ואינו ממתין עד יום האחרון ואי יכול להיות שכבר אחר הזמן ח"ו, וכדברי העבודת ישראל (ראו) בשם רבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל שמי שממתין עד ראש השנה ואינו שב תיכף בתחילת חודש אלול הוא אינו בבחינת אדם שיש לו דעת אלא ח"ו כבהמה שאין לו דעת ונעתק את לשון קדשו באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה רבי אליעזר רובי שמעון אומרים באחד בתשרי אדמו"ר הצדיק מורינו אלימלך זצ"ל פירש דרך רמז דאיתא בזה"ק דמעשר רומז ליראה כי 'הוא יראה כנודע (זה"ק נשא) וזהו רבי אליעזר רובי שמעון אומרים באחד בתשרי ראש השנה למעשר בהמה פירוש מי שנתעורר על כל פנים בחודש אלול הוא בבחינת אדם אבל מי שממתין עד אחד בתשרי והוא ראש השנה יומא דדינא דכ"ע ואז רק משיג היראה הוא מעשר בהמה כי עכ"פ צריך לדרוש שלשים יום קודם ודפח"ח עכ"ל. וכדאיתא בספר שער המלך שאלול ר"ת ויאני אתנהלה ליאני לירגל ר"ל שאם אתחיל לעשות תשובה מן החודש אלול אז אעשה לאט ויש לי זמן לסגל עד סוף הרגל לתקן את עצמי עכ"ל.

וכידוע המשל שהובא במדרש (קהלת רבה) בחבורת גנים שחטפם המלך והם התירו חתירה בקרקע עד שבבלי אחד ברחו משם בדרך לא דרך אך היה אחד שאחזוהו עצלות ולא ברח עמם ולמחר שכאב שומר הדלת אל בית המאסר נשתומם לראות שנתרוקן הוא ולא נשאר רק אחד, והואיל שלא נשאר כל הוא תפסוהו ונטלו אל המלך, וכשמשעשע המלך מהנשמה שלא נשאר כי אם אחד מכולם אמר להאיש הואיל ולא ברחת אעניש לך יותר כיון שהיה לך דרך לברוח ולא ברחת משמע מזה שלא השגת עומק חטאתך ובמילא לא פחדת מהדין הבא עליך, ובמילא אעניש לך בדין חמור. והנמשל מוכן מאלו הקב"ה נתן לנו זמן לברוח מהדין הממתין עלינו ע"י שנעשה תשובה ונחתור חתירה תחת כסא הכבוד ומי שלא ניצל את ההזדמנות מה יענה ליום הדין מאימת אל ופי"ה זה פירש דברית אברהם" הפסוק שאנו אומרים בכל יום בחודש אלול אלה תפלה לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוה חיי ממי אפחד וז"ל אפשר לפרש כי התשובה נקרא מי ואמר אם הוא יתברך מקבל תשובה הנקראת מי אז ממי אפחד כי למה לא עשיתי תשובה ע"ד המשל לגנבים שחתרו בית המאסר וברחו ואחד נשאר ולא ברח וכו', וע"ז זה שמעתי פירוש (תפלה הוא רחום) הפותח יד בתשובה וכו' לך נבהלה נפשתי למה לא עשיתי תשובה כו' עכ"ל. ובמילא עלינו לנצל את הזמן ולא לאבד את ההזדמנות שנתן לנו הקב"ה בימים האלו אלא למלאו בתורה ותשובה ותיקון המעשים.

שלא ליפול לייאוש אפילו בשעור הדרך גדול לשוב אל ה' ולדרוך על הדרך הטובה והישרה

והנה אחרי שדברנו מגודל הזמן שאנו עומדים בה ומגודל כוח התשובה שיש בימים האלו צריכים לידע שהכל צריך שתהא רק בשמיעה והתשובה צריכה שתהא בשמחה ולמרות שמרגיש האדם שעונו קשה מנשוא והם כמשיא גדולה עליו עכ"ל העיקר שלא לייאש את עצמו ולקבל מיום והלאה להיות רק בטוב וכוה יקבל הקב"ה את התשובה ואם ח"ו מייאש האדם את עצמו אז הייאוש היא עבירה גדולה יותר מכל מה שעשה עד עכשיו וכמבואר בתפארת שלמה (פרשת וירא) וז"ל הנה אמרו חכמים"ל (ברכות דף כ) אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק הרמז בדבריהם ז"ל כי הנה יש רשע אובר ברשעו כי הרשע כאשר רואה בעצמו כי מרה והעצב אין רוח ה' מאור ומייאש לשוב ע"ז הנה גדול עונו

האחרון מכל אשר חטא וע"ז וההרהר חכמים בדבריהם אפילו נחש כרוך על עקבו רמז על הרשע הנכרך בזה"ה נחש ר"ל אפ"כ לא יפסיק מעבודתו כי רב חסד הוא ומרבה לסלוח בלי שיעורר ובלי תכלית עכ"ל.

ובמילא אנו רואים מזה גודל החטא של היאוש והעצבות וכמה צריך האדם להתרחק מהמדה הלזו היאוש והמרה שחורה שהוא מדה הגרועה מכל מדות כדאיתא בספר בית אהרן בזה"ל העיקר מכל המדות רעות הוא עצבות ומרה שחורה כי זה הוא רק פארשטעלונג היצר הרע וויקצין איין בזה תשובה נשברה אבל הוא מאוס וטריפה עכ"ל. וכמו שאמר הרה"ק ר' אשר מטסטאלין זצ"ל אמאל האט דער בעל דבר געהאט צו טאן אויף יעדע זאך, באונדער היינט האט ער געפינען א גרינען וועג דורכדעם וואס ער לאזט נישט צו קיין שמחה און דורכדעם פירט ער אריין אין אלעס (דברי אהרן). וכמו שאמר הרה"ק ר' נחום מטשערנאבל זצ"ל אין כוונת היצר הרע כל כך על העבירה שהאדם עושה כמו שמונתו על המרה שחורה שיש האדם אחר העבירה (אור הנגיף) ובמילא לעת עתה כשעומדים בחודש אלול הוא חודש התשובה צריך לידע שיהיה מה שיהיה עוד יש דרך לשוב אל ה' ואסור בתכלית ליפול בייאוש שממילא לא תקבל תשובה אלא צריך לדחוף את עצמו עוד פעם ועוד פעם בבית המלך עד שיקבל המלך הוא הקב"ה תשובתו, וכמובא בקדמונים כל מה שבעל הבית אומר לך עשה חוץ מצא (פסחים פ"ב) שהוא קאי על הקב"ה שאפילו ח"ו נראה לך שלא תוכל לבנוס אל המלך לא תצא אלא התחוק עצמך עוד פעם ועוד פעם עד שתוכל לבנוס אל המלך וכוה פ"י מרן הגה"ק בעל ישמח משה הפסוק (איכה י) גדר בעדי ולא אצא והוא על דרך שאמרו חז"ל כל מה שבעל הבית אומר לך עשה חוץ מצא ואף שהקב"ה עשה גדר והוא מורה בזה שאינו רוצה בנו ואפ"כ ולא אצא עכ"ל. וצריכים לבנוס אל המלך וקודם כל לעסוק בדברי תורה ובמעשים טובים בלי שום חשבונות על מה דעבר ואח"כ לעשות תשובה כמבואר בספר "בית אברהם" (שמיני) וז"ל דרך לאיש יהודי לדעת כי היצר הרע אחר שפסיתו ומפריע מעבודת ה' אם אינו שומע לו ומגבר עליו לגשת אל הקודש או מעמיד נגדו כל העבירות והפגמים שלו כדי שעל ידי ה' ירפה את ידיו מעשות טוב ומלהתקרב לעבודתו יתברך בתורה ותפלה ומצוות ולא כן רצונו ית' אלא כמו שאמר משה לאהרן קרב אל המזבח (ויקרא ט"ו) בלי שום חשבונות ואח"כ יעשה תשובה על העבר ובמילא עכשיו בחודש אלול עלינו לדעת כי העיקר הוא הקבלה מכאן ולהלאה ולחזק את עצמינו לדרך בדרך השם, וכוה יקבל השם את תשובתנו ובקבלה בלבד על העתיד יתשוב לנו השם את העתיד וישוב לנו על העבר, ומבואר בדברי מרן הגה"ק בעל ייטב לב בספרו ייטב פנים (אות זכרון לראש השנה) בזה"ל וענין זה אצלנו בני ישראל למענו ומחסה לבוא לפני ית' ביום הדין והנורא הזה לא בשביל העבר אשר חלף לו כמעשים הנוגעים לעצמינו להלב וריק כי אם בשביל שאנו מקבלים עלינו וחפצים לעשות רצונו מרגע זה ולהלאה וכוה יש לפרש מאמרנו בתפלה (מסוף לראש השנה) זה היום תחלת מעשיך זכרון יום ראשון ועמדו תוספות ר"ה (כ"ה) למאי דקיימא לך בניסן נברא העולם ולדריכתי ק"ה זה היום תחלת מעשיך דווקא כלומר שמהיום אנו מתחילים לעשות המעש"ט שהם שלך דהיינו לנחת רוח לך לא מעשים הנגלים של עצמינו ושמה תאמר מה בצע בהעתיק לזכות במשפט בשבילי על זה אמר זכרון ליום ראשון שנברא העולם על שם העתיד (שהקב"ה ברא את השם בשביל ישראל שיעבדו אותו) שיכירו וידעו גדולתו יתעלה כמו כן וצדקתו במשפט על שם העתיד להטיב מעשינו והבן, עכ"ל.

להרבות באמירת תהלים בחודש אלול

והנה אחרי שדברנו מגודל התקווה שיש בקרינתו לשוב אל השם יתברך ושהעיקר הקבלה אלעתידי וכוה יקבל הקב"ה תשובתנו עכ"ל צריכים עצה האין לזכר את הפה שיהא ראוי הפה כזו

להתחנן לפני הבורא ולבקש אליו את כל מגמתיו ואם לא נזכר הפה האין נבוא בכלי מאוס לשפוך את הכוס לפני המלך ועל זה יש עצה שע"י זה שאנו נזכר את פינו באמירת תהלים ע"י זה נוכל להשתמש בפה כזו ביומא דדינא הוא ראש השנה לפני הפשוט הוא הקב"ה וכמבואר בדברי מרן הגה"ק בעל ייטב לב בספרו ייטב פנים וז"ל כתב המחבר סי' תקפ"א נוהגין לקום לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול ואין ואלך ואם כי כתב הרמ"א שאנו אין נוהגין כן עכ"ל מנהג לומר זמירות ותשבחות שאמר דוד המלך ע"ה והטעם נ"ל כי עיקר מצות החודש השביעי בפה ולשון תקיעת שופר בפה וכמו כן מלכיות וזכרונות שופרות וביום הכיפורים התפלות והווידיין ובסוכות לטול הד' מינים להודות ולהלל בפה ולשון כמבואר במדרש אמור ופה דובר נבלה איך ידבר לפני שוכן זבולה ומי יאמר זכית לבי ושמרת דרכי מחמתו בלשוני על כן בפה ולשון שחטאנו בי מתרצים בשירות ותשבחות ולרמזו על זה ר"ת אלול ו'יאמרו לא'מור א'שירה לה' כלומר ויאמרו כעת שירות ותשבחות למען לאמר בימים הבאים בחודש תשרי ע"כ אשירה לה' ובאמירת תהלים נזכה לזכות בדין ביום ראש השנה כדכתיב בספר "עטרת צבי" (פ' ויחי) שקיבל מרבנותו פ' הפסוק מי ימלא וגו' ישמיע כל תהלתו היינו מי ימלא היינו מי שרוצה למלא ולשבר הדינים מלשון וקטפת מלילות או ישמיע כל תהלתו יקרא ספר תהלים מראש עד סוף בלי הפסק וכוה ממתין כל הדינים ע"כ, וכוה נבוא לתשובה אמיתית בחודש אלול הוא חודש התשובה כדאיתא בספר"ק תהלים מסוגל לתשובה ובפרט עתה בחודש אלול מובא בקדמונים שמנהג לומר עשר קאפיטלעך תהלים בכל יום שיהא שני פעמים תהלים בכל חודש אלול כמנין כפר, וכוה מפרש מרן רבינו הקדוש בעל ברך משה (פ' תצא) הפסוק כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ואתה תבער הדם מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה' כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' היינו שיתעורר בחינת כפר בכח אמירת שני פעמים ספר תהלים וע"ז ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם שייכפר להם כל עבירה ועוון ומסיים ואומר ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני השם "הישר" אותיות שיהיה כי בזכות אמירת שירי דוד המלך עליו השלום תבער כל דבר פשע מקרב בני ישראל ויוכנע השטן כוחו של עשיו לכל יקטרג עליהם, עכ"ל. ובפרט אם בשעת התהלים נכון להתפלל על כלל ישראל בזה תקבל תפלתנו ויומתק לנו הדין כמו דאיתא בגמרא (בבא קטא צ"ב) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה.

ובבחינה זו נרמז בר"ת של חודש אלול כדברי מרן רבינו הגה"ק שליט"א ויישאלו איש לרעהו לישלום ר"ת אלול וישאלו הוא לשון תפלה, איש לרעהו לישלום פירוש שצריך כל אחד לשאול ולהתפלל אל ה' בתפלה, ואז יתא נענה תחילה עכ"ל. ונזכר ע"י אמירת תהלים לברכת תכלה שנה וקללותיה ונחל שנה הבא בברכותיה ובפרט בשבת זו שאנו עומדים בה שהוא בבחינת תכלה שנה וקללותיה כדברי הפרי צדיק בפרשתא דא פרשת כי תבוא ידוע דכל שבת קודם החג יש בו קדושת החג, ובמילא בשבת שלפני ראש השנה הוא כבר בבחינת תחל שנה וברכותיה כמו ראש השנה ובשבת קודם שבת זו הוא בבחינת תכלה שנה וקללותיה, ולכן קורין בשבת זו פרשת הקללות שבמשנה תורה שאז יהיה תכלה שנה וקללותיה עכ"ל, ובמילא ע"י אמירת תהלים נזכר הפה ונזכה לשוב אל ה' מתוך שמחה ויהא תכלה שנה וקללותיה דהיי שנת"א ונזכה לבוא אל המלך בשעת"ה רחמים ותחל שנה וברכותיה לכל ישראל אמן.

ממעין השבת

ליקוטי דברים נחמדים בעניני שבת קודש

מדור זה נתנדב בשבוע זו ע"י מוה"ר הערשל קאהן הי"ו
לרגל נישואי בתו עב"ג הבה"ח דוד שמואל ווערצבערגער נ"י ממעוניי תלמידי ישיבה"ק

מאמר ג' ב'ערב ש'בת ת'ענה, עניני תעניות סעודה בער"ש

א) תענית:

בשו"ע (סי' רמ"ט ס"ג) פסק: דדרך אנשי מעשה הוא להתענות בכל ער"ש אבל הפוסקים הסכימו שאין קובעין תענית לכתחילה בער"ש, כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה. תענית ציבור ותענית חלום בערב שבת: תענית ציבור שחל בער"ש כגון עשרה בטבת, מתענין ומשלימין התענית עד צאת הכוכבים, ואף אם סיים התפלה קודם צאת"כ וכבר קיבל עליו השבת, צריך להמתין ולהשלים התענית עד הלילה, וה"ה בתענית חלום שמתענה בע"ש, דצריך להשלים התענית הלילה (דגם בשבת מתענין תענית חלום).

תענית יחיד (תענית נדבה) בערב שבת: המוקבל עליו להתענות על איזה ענין או באיזה יום, כגון בערב ר"ח, או שדרכו להתענות בימי השוכבים בע"ש (עי' לקמן אות י"ח), יש דיעות אם צריך להשלים התענית עד הלילה, ודעת הרמ"א דא"צ להשלים וסגי להתענות עד אחר התפלה, וטוב לכתחלה לפרש כן בהדיא בשעה שמוקבל עליו התענית.

תענית ער"ש בימי השוכבים: בימי השוכבים יש נוהגין להתענות בע"ש ומשלימין התענית עד הלילה, או טועמין קצת בעת הדלקת הנרות, או רק עד אחר הטבילה במקוה, ואם מתענה עד כניסת השבת ומתפלל מנחה אחר אכילתו (כמנהגינו שמתפללין מנחה אחר זמן הדלקת הנרות), ידלג בתפלת "עננו" שאומר במנחה תיבת "צום תעניתנו", כיון שכבר אכל.

עי' בדברי יחזקאל (שינאוהו ריש פרשת שמות) שהביא בשם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זצ"ל שסגולה להתענות בימי השוכבים בערב שבת (ולומר תהילים בשבת) ועיי"ע מ"ש לקמן בשמו, ועי' בנימוקי או"ח (סי' תרפ"ה) דהנהגין כן יש להם על מה לסמוך אפי' כשמשלימין ומתענין בתוך השבת.

בזמירות **לעטר פתורא** (להנה"צ מציעשטוב שליט"א) מובא בשם הרה"ק רבי מענדל מסטראפקוב זצ"ל שאמר בשם זקינו הגה"ק משינאוהו שנוהגין להתענה ביום ה', והמתענה בער"ש יתענה רק עד אחר הטבילה במקוה, ועיי"ש גם בשם אביו זצ"ל ששמע מהרה"ק רבי מענדל מסטראפקוב זצ"ל בשם זקינו ז"ל שנוהגין שלא להתענות ביום ערב שבת.

עי' בפרי מגדים הו"ד כמ"ב (סי' תס"ב שעה"צ סק"ו) דמ"ש הרמ"א (שם סעי' א') דאומרים עננו א"פ שאין משלימין התענית עד צאת"כ, היינו דוקא במתפלל קודם אכילתו, אבל כשאכל מתחלה לא יאמרו א"פ מודלג "צום תעניתנו".

בס' שער יששכר (מונקאטש, מאמר חודש טבת, מאמר צום תעשירי) מובא, על מה שנוהגין שלא להתענות תענית צבור בערש"ק – זולת תענית עשרה בטבת, שלכאורה יש מה שיתיר לאותן שנהגו להתענות בימים האלו תענית שובבי"ם לתיקון היסוד ביום השישי, ומקורו הוא מהדרכתו של הרב הקדוש מהר"ם מטשערנאביל זצ"ל כנודע, ולפי הנ"ל אסור, אך כיון שאין עושין החסידים ואנשי מעשה תענית שובבי"ם לתענית ציבור בפרהסיא, רק לתענית יחיד, כ"א כפי שידע נגעי לבבו וצורת ענותו, בזה והצנע לכת עם ה', ורבים נהגו באמת מהנ"ל כשמתענין בע"ש תענית שובבי"ם לטעום מידי בעת הדלקות נרות ש"ק, כדי שלא יכנסו לשבת כשהוא מעונה, אך י"ל דיכולים להשלים התענית, ולאכול רק אחרי קידוש בליל ש"ק, כיון שאין עושים התענית בפרהסיא כנו" רק לחסידים ואנשי מעשה [וכו'].

בכתבי האריז"ל בשער רוח הקודש (תיקון כז, דף כג, א) כתב: "ענין השוכבים", ר"ל שיש מנהג קודם בכל ישראל להתענות ארבעים יום רצופים שיש מן יום הראשון של פרשת שמות, עד פרשת תרומה, וקצת מן תצוה, ונתנו סימן בהם שובו בנים שובבים (ורמיה ג', יג) ר"ת ש'מות וא"ר א"ב ב'שלח יתרו מ'ש פטים, והנה עיקר התענית בהם בארבעים ימים אלו לא נתקנו אלא על עון הקרי, וימים אלו מסוגלים להתענות בהם על הקרי יותר מכל ימות השנה. וטעם הדבר, כי אותם שנושטענדו בגלות מצרים היו אותם הניצוצות של הנשמות שיצאו מאדם הראשון באותם ק"ל שנה שפירש מן אשתו, והי' מוליד שדין ורוחין ע"י טיפות קרי, וכל אלו נתקנו בגלות מצרים ההוא, ולכן בזמן הפרשה אלו יש בהם סגולה לקבל תשובת האדם המתענה בהם על עון הקרי, ולכן הם מותרים להיא' מן פ' שמות, מפני שאז בפרשה ההיא הי' התחלת השיעבוד, ומסתיימים בפ' משפטים כי אז נגמרו אותם הניצוצות להתקן".

כן מנהג שלשלת טשערנאביל. ועיין בספה"ק מגן אברהם להרה"ק המגיד מטרסיק זצוק"ל (שמות, דף ב) שכל זול"ל: "ולכן הסדרות אלו מובילים להתענות ולשוב בתשובה שלימה בבחי' שובו בנים שובבי"ם על עון המר של ח"ג, וזמן התענית הוא ביום וא"ו עש"ק, ולמה דוקא ביום וא"ו, הוא ע"ד הכתוב (שמות יט, ד) דבר יום ביומו, שבכל יום הוא העת לתקן המדה השייך לאותו יום, ויום הוא"ו צריכים לתקן תיקון היסוד ולהתענות תענית [ביום] וא"ו".

ב) סעודה בער"ש:
אסור לקבוע בער"ש סעודה גדולה שאינו רגיל בימות החול מפני כבוד שבת

שעי' ריבוי האכילה לא יוכל לקיים סעודת שבת כראוי (עי' בשו"ע סי' רמ"ט ס"ב) וגם שלא יאשר לא זמן להכין צרכי שבת גראוי (מג"א סק"ד, שם), קביעות סעודת מצוה בער"ש: מותר לקבוע סעודת מצוה שזמנה קבוע בער"ש, כגון ברית מילה, אפי' שלא בזמנה, או סעודת פדיון הבן, ויש דיעות אם ה"ה בפדיון הבן שכבר עבר זמנו, וכן סעודת סיום מס' שסיים בער"ש, שכולם בכלל סעודת מצוה שזמנם קבוע ואף דעפ"י הלכה מותר לעשותו כל היום מ"מ מצוה להקדימו בשחרית קודם חצות היום, ועכ"פ קודם שעה עשירית.

סעודת ר"ח וחוה"מ: ר"ח וחוה"מ שחל בע"ש מותר ליטול ידיו לסעודה קבוע אפי' נתאחר לאחר שעה עשירית. סעודה בגמור שידוך תנאים: אסור לעשות סעודה ער"ש בגמור השידוך אע"פ שנגמור בער"ש וכן מה שיש נוהגין לעשות סעודה בעת שכותבין התנאים אסור לעשותו בער"ש דאינו סעודת מצוה.

דסעודת תנאים אינו בכלל מצוה כמ"ש המ"א (סי' תקנ"א סק"י) לענין אכילת בשר מו"ח אב עד ת"ב וה"ה לעניני כמ"ש המ"ב (סק"ט), וכ"ז לענין סעודה, אבל מה שנוהגין לאכול מיני מזונות ולאחל ברכת מו"ט, מותר גם בע"ש כל היום דאינו בכלל סעודה כלל, ולא גרע מאכילה ושת"י הנ"ל דמותר כל היום (וסעודת אירוסין לא שייך בזמניו שאין מארסין קודם החופה).

סעודת נשואין: יש דיעות אם מותר לעשות סעודת נשואין בע"ש, וע"כ נכון לדחותו אחר השבת, או לעשות החופה בער"ש והסעודה בליל שבת.

ג) ענין המצוה שיאכל סעודת שבת לתיאבון

עי' בדרכי משה (סק"ה) שהביא בשם האו"ז (סי' כ"א) ז"ל מצוה לאכול סעודת שבת לתיאבון ומאחר דעיקר סעודה הוא לחם אסור לאכול גרימז"ל בשבת קודם הסעודה משום דלא אוכל עיקר סעודת שבת לתיאבון ע"כ, והוא אזיל לטעמי' דס"ל דאסור לאכול אחר מנחה ש"מ שא"צ לאכול לתיאבון, וא"כ מותר לאכול גרימז"ל לבע"י. וכ' בתשו' דערב שבת לאחר קידוש הי' מביאין גרימז"ל לפני רבו קלוניםמו ושאר הזקנים והיו מברכין עליהם בורא מיני מזונות ואח"כ ברכה מעין ג' כדי להשלים ק' ברכות ואח"כ היו אוכלים לחם לצורך הסעודה עכ"ל, והו"ד במ"א (סק"ה) ועיי"ש שכ' דעכ"פ איכא מצוה לאכול לתיאבון וע"כ אין לאכול גרימז"ל קודם הסעודה ועוד דברכת המוציא קודם לברכת בורא מיני מזונות (עי' סי' ר"א בעי' ה'), והאין יכול להקדים ברכת בורא מיני מזונות לברכת המוציא, וכן אסור משום גורם ברכה שאינה צריכה דאם הי' אוכלו בתוך הסעודה א"צ לברך עליו, ועכשיו שאוכלו קודם הסעודה מברך עליו.

יש נוהגים לשבר לחם המוציא בידים בעת אכלם בער"ש, ולא לחתוך אותו עם הסכין ועי' בטעמי המנהגים (אות רמה) "טעם שנוהגים בער"ש לשבר את לחם המוציא בידים, כי יום ו' הוא נגד יסוד יוסף, וביוסף כ' בשבר אשר הם שוברים". וכ' עוד טעם (באות רמה) בשם הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זצוק"ל: "כי רמז חיתוך המוציא לשם חתך", הוא שם של פרנסה, "ומשביע" גימ' "חתך", וביום השישי עש"ק כ' השו"ע שאין לאכול כדי להשביע, ע"כ אין לחתוך המוציא בסכין רק לפרוס אותו בידים". וכ' עוד טעם (באות רמה): לפי שהנהגין לאכול בערש"ק מהחלות אשר נאפים לכבוד ש"ק, ע"כ נוהגין לפרוס בעש"ק הפרוסות בידים, כדי לחלק בין החלות אשר אוכלים אותם בעש"ק לבין החלות שאוכלים אותם בש"ק שחותרים בסכין". וכן הובא ב'מנהגי קאמארנא' (אות קי"ב).

ובס' ערוך השלחן (אות ו') כ': וראוי לכל ירא אלקים שבימות החורף שהימים קצרים, לא יאכל שום בעודה בע"ש רק טעימה בעלמא, וגם בימי הקץ יאכל סעודה קטנה בבוקר וכו', וכללו של דבר החכם עיניו בראשו, וכבוד שבת גדול מאד מאד.

ממעין אבותינו

קורות ימי אבותינו באיראפא

מדור זה נתגבר ע"י הר"ח ר' אהרן שאול סאנדעל הי"ו
לרגל נישואי בתו עב"ג הבה"ח אלימלך באש"ג נ"ו מנצחוני תלמידו ישיבה"ק

ממעין הלכה

דינים הנוגעים למעשה הלומדים כעת בישיבתנו

דיני גזוז בשבת

נערך ע"י הרב האו"ר נפתלי הערש קאהן שליט"א

מו"ץ בקהילתנו בקרית יואל ור"מ בישיבתנו הק

(א) אותיות שכתובין על דפי הספר, וה"ה אם כתוב עליהן צורות, אם מותר לפותחן, מ"א נוטה לאסור אבל רוב פוסקים מקילין.

(ב) להסיר מעל גבי אות איזה לכלוך "שנתדבק" שם אסור, וה"ה אם נתדבקו ב' דפים זה לזה באמצע הדף אסור להפרידן.

(ג) להסיר לכלוך המדובק על ספר או זמירות "שלא במקום האותיות" ג"כ אסור, וכן בנתדבק שם ב' דפי הספר.

(ד) אם הלכלוך לא "נתדבק" שם אבל אם ניחנן כן יתייבש ויתדבק ג"כ כגון שנפל קצת מהטשאלנ"ט על ספרו, אסור להסירו אף עכשיו כשעדיין הוא לח.

(ה) ואם הוא דבר יבש כמו פירור לחם שאינו מתדבק כלל אף אם מניחן, אז שרי להסירו ופשוט.

(ו) ואם הוא דבר לח והוא דורכזכטי"ג ג"כ שרי לקנחו דהרי לא נתבטל כלל האות ע"י המשקה.

(ז) להסיר דיו מעל ידו או מעל הקאונטער וכיו"ב, כ' בקצוה"ש דכיון דאין מקום זה עשוי. לכתובה לית בו איסור מוחק אבל אות שלם אסור למחוק אף מידו או מכל מקום (שם), ואם צריך ליטול ידיו לסעודה או שיצא מביה"כ ויש על ידו צורת אות יטול ידיו בלי שינגבם במפה דע"י הניגוב ודאי שימחק (א"א בגליון השו"ע).

(ח) חלון שהוא אנגעהויכ"ט, אסור לרשום באצבעו אותיות או צורת או נומערי"ן, וכן אסור למחוק אם כבר נכתב שם איזה אות, אבל אם עדיין לא נכתב שם כלום שרי סתם להסיר מה שאנגעהויכ"ט.

(ט) מלח שנשפך על השלחן, אסור להעביר אצבעו לתוכו ולעשות בו תמונת איזה דבר או אות.

(י) לקרוע נייר או פלעסטי"ג בע"ג במקום האותיות אסור מטעם מוחק.

שהם מסרו סודות המלוכה להשונא וברוב מקומות מושבותיהם היה מצבם גרוע מאוד.

בערך בשנת תמ"א עמד הרשע ראקאטצקי" עם מאות ואלפים גוים ורצחו והרגו ל"ע מיהודים יושבי אונגארן וכמה נסו לחייהם לעיר ווינן שבעסטרייך והגאון המפורסם ר' שמשון ווערטהיימער ע"ה סיפק לכל הנברחים כל צרכם באש"ל מלא.

לאחר מכן בשנת תמ"ו עמד מדינת עסטרייך להלחם נגד טערקיי אודות העיר 'אופן' באונגארן שהיה תחת ממשלת טערקיי שכבשם במלחמתם עם אונגארן שנת רפ"ו היהודים היה הראשונים ללסבול מחבלי המלחמה, הגה"ק החכם צבי ז"ע שגר בימים ההם בעיר 'אופן' כתב שעזר לו הקב"ה וניצל בעז"ה ממש בדרך נס מהרוצחים, גם בנו הגאון ר' יעקב עמדין מביא בספרו "מגילת ספר" שאמו (אשת החכם צבי ז"ע) ואחותו נהרגו אז עקה"ש.

במלחמה זו יצא עסטרייך בנצחון גדול וכבשו העיר 'אופן' וגם כל המדינה תחת ממשלתם.

בשנת תק"מ עלה קייסער פראנץ' יאזע"ף למלוכה בעסטרייך, ומיד כשעלה התחיל להטיב להיהודים ועשה פעולות שונות להביא קירוב בין יהודים לממשלת אונגארן, היהודים מצידם עשו כל מה שבידם לבקש השוואות (גליון בארבעטייגונג) ככל התושבים, ושלחו משלחת של רבנים מפורסמים עם השתדלן המפורסם ר' נפתלי ראזענטאהל שישתדלו אצל קייסער שיתן להם ההשוואות, בע"ה בשנת ת"ר חתם המלך פראנץ יאזעף על תקנת השוואה.

לאחר כמה שנים בשנת תר"ח התחיל הרעולאציע הידוע שמדינת אונגארן רצה להשליך מעליה העול מעסטרייך, וגם יהודי אונגארן נטלו ידיהם במלחמה, וכמה מאחינו בני ישראל יצאו למלחמה נגד עסטרייך, לבסוף בא מדינת רוסלאנד לעזור לעסטרייך, ויצאת עסטרייך בנצחון, וכמה יהודים נתנו אז למאסר על שעזרו למלחמה, וגם כמה בתי מדרשות נסגרו, בטענה שמשם התחילו הרעולאציע בשנת תרכ"ד כרת אונגארן "ברית שלום" עם עסטרייך, ומאז והלאה היה להם רשות לחוקק חוקות עצמם.

כמובן שכל הפעולות שעשו ישראל להתקרב ולערב עם הגוים עשה כנפים ורוח ההשכלה והרעפאר"ם התחיל להתפשט בכל המדינה, וברוב ימים הוכרחו להתפלג (הטיילונג הידוע) בין קהילת הארטאדאקסן ורעפאר"ם בשנת תר"ל (יתברר א"ה בפרשות בהמשך הכתיבה).

בשנת תרמ"ב נפרצה שואה גדולה על היהודים, ונפלו הגוים עליהם ויבזו את בתיהם במכה ערים ענעשבור"ג - פרעשבורג ועוד, עלילת דם הידוע ב"טיסא-עסלאר" (שם עיר) שנטבעה נערה ל"ע ושונאי ישראל הפיצו הדבר כי השוחט בעיר בעזר אנשי העיר שחט אותה בביה"כ שבעיר, המשפט נמשכה שלש שנים עד שבשנת תרמ"ד יצא משפט האסורים לחירות.

(המשך בשבוע הבא א"ה)

= המשך מדינת אונגארן =

לא היו ימים טובים לישראל באונגארן כבעת שמלך המלך ארפא"ד כמו שכתבנו בשבוע העבר, אבל מאת ה' היתה זאת ולא ארכו ימים הטובים ומצב יהודי אונגארן נתרדרר לשפל המצב, עד שבשנת ה' ק"כ נגזר גזירת גירוש על כל היהודים באונגארן (בעת ההוא שרה החול-רע הידוע "די שווארצע מניפה" ועלול על ישראל שהם גרמו לזה וגור עליהם המלך שישמידו, ולא רצו גירוש להם מאונגארן), אבל לאחר ד' שנים בשנת ה' קכ"ד ראו אנשי המלוכה שמבלי היהודים אין מסחר ואין כסף ונתנו רשות לישראל להחזיר כל איש למקומו.

יהדות אונגארן טעמו גם כן טעם עלילת דם, שבשנת רנ"ד עשו הגוים עלילת דם הראשונה בקורות ימי אונגארן בעיר "טירנו", ונשרפו ארבעה עשר יהודים, וגם שאר יושבי טירנו סבלו מזה צרות רבות מעלילות הדם, בספרי קורות ימי אונגארן נמצא קינה מיוחדת מחורבן העיר טירנו, על דרך הא-ב עד אות ל' והשאר נאבד במשך הדורות,

א קונן מרה, בכל שנה ושנה בהגה נהי וקניה על בני טירנו"י חסידי קהליך,

בני החביבים, והנאהבים בחיים, אף במוותם להאש הלכו בגלליך,

ג ללו עללו חזירי מיערים, והם ענו וגם שרפו מהם בני בחיריך,

ד לך נחל שפכי על עוניך, ומכירת בכוריך, כי מכרי אבותיך,

ה לכו ברחובות ברגישה, וקול צאנץ בחלישה, בחודש אלול בשלשה תפשי עדרך,

ו איך אוכל להתאפק בכות, על ה' התקצבו לענות, והתחילו בלויך,

ז כור תזכור עמך אשר בטחו בך, עשה למען שמך והם כהנך,

ח סדי אברהם זכור, ואמת ליהודה תזכור, זכור ונקום נקמת זקניך,

ט הור ברא מצאות, טובה עשה לראות, קיים דברי נביאות, יראו שונאיך,

י ום העקידה קצבו תועה, וטמא ירצו, התעות עמך רצוי בני חביבך,

כ י איך אעלה, עם בול עץ יתלה, אבטח בנורא, אמצו קדושיך,

ל כ, בני, עורים גוזלים וחומסים ישירים, שופכים דם כשכרים, דברי טהוריך,

וגם בשנת רס"ג נהרגו מאות מיושבי העיר "שאפראן" וגם ב"פרעשבורג" סבלו צרות רבות משכינים הגוים ושוב נגזר על היהודים שילכו עם הגעלע לאטע כמו שזכרנו לעיל.

בשנת רפ"ו נתגבר רח"ל הצרות פי כמה במלחמת מדינת אונגארן עם טערקיי והטערקן נצחו וכמה עיירות באונגארן נפלו תחת ממשלת טערקיי ועלול על היהודים

ברכת מול טוב לחברינו היקרים

~ עליה לתורה ~

הבה"ח משה דאווידאוויטש ב"ר אברהם יעקב עב"ג מו"ה אברהם יעקב יודא רויזענבוים הי"ו

הבה"ח אלי אהרן מיטעלמאן בהר"ר מנחם מענדל עב"ג מו"ה ר' מענדל בער פאזעל הי"ו

הבה"ח אביגדור ראטענבערג ב"ר שמואל עב"ג הר"ר דוד מאיר פליישמאן הי"ו
הבה"ח יואל ווייס ב"ר אשר עב"ג מו"ה ישראל מענדל געלב הי"ו
הבה"ח יוסף יודא ווייס ב"ר אברהם אלימלך עב"ג מו"ה יחזקאל היילער הי"ו

לרגל שעלו ונתעטרו בנזר התורה ועמדו על כור המבחן
אצל הרבנים הגאונים שליט"א ובראשם כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א

הבחור שמואל פישער ב"ר מנחם הי"ו
- על הלבנת רבתי לשבתא -

להערות והארות יכולים לפנות למערכת "מועין גנים"
בחדר הגבאים דיישיבתנו הק' 781-7984

© כל הזכויות שמורות!